

Latweefchu Awises.

No. 19.

Zettortdeenâ 9. Maijt.

1863.

Jaunas sinnas.

Behterburga. Muhfu Kunga un Keisera dsimtu deenu ir Warschawâ swinnejuschi un pee Leelwirsta Konstantina fanahkuschi mahzitaji, waldifchanas un teefas fungi laimi wehleht. — No wiffahm gubernementim, ir no Rihgas un Jelgawas un no dauds zitteem pilfateem, ir no Dones Kasakeem atnahkufchas grahmatas, kas sawam Keiseram isteiz, ka gatawi Kreewusemmes gohdu un rohbeschas pafargabt. Ir Pinnusemme, us ko Sweedri zerre un gluhn, tahdu grahmatu faraksta.

Behterburga. Keisers pawehlejis jaunus zensures likkumus farakstihst, kas grahmatahm un Awisehm wairaf brihwestibas atwehleschoht. — Muhfu zeen. Biskaps Ulmanns 1mâ Maiji no Rihgas aifbrauzis us Wahssemmi. — Walsts-mantas Ministeru v. Neuternu Keisers pagohdinajis ar sw. Wladimira krustu no 2tras fchirras. — Behterburgas General-Superdentu Richteru Keisers pagohdinajis ar sw. Wladimira krustu no 3fchas fchirras.

Behterburgâ 24tâ Aprili Newas uppe itt ahtri fazehlusfees, daschu pilfata dalku appluhdinajuse, leelu Troizkas tistu falajuse, bet itt ahtri atkal nokrittuse. — Leelwirstenes Glenes Pawlownas dahrsâ atradduschi jaunu rohni.

Sibiria. Tobolskas gubernementi effoht leels maises bads; weenâ draudsê 16 zilweki ar baddu jau effoht itt grubti nomirruschi!

Behterburga. Keisers pawehlejis, ka wiffseem lahjneeku un strehlsneeku wirsneekem, kas us bileteti at-

laisti, tuhda! janahk atpakka! pee saweem pulkeem. Winnu seewas un behrni ne warr palikt pee pulkeem un Pohlusemme. Gwardias, jahtneeku, leelu-gabbalu un garnifones atlaisteem wirsneekem naw janahk.

Behterburga. Keisereene fchai waffarâ eefchoht us Krimmi un mahjoschoht Grahwa Potoka muishâ.

Pinnusemme. Pinnu gwardias strehlsneeki ne palikfchoht Behterburgâ, bet no-eeschoht Olsinworsê. Schinni pilfata nodedsis leelais kumedinu nams, ko aifpehrnajâ gaddâ ustaisijuschi. Ugguns-lahdê bijis apdrohfschinahts par 87 tuhft. rubl. Zil labba leeta, kad sawas ehkas ugguns-lahdê tâ apdrohfschina, ka fshahdes atlihdsinaschanu tuhda! warr dabbuht.

Behterburgas leela Kummissione ar steigfchanohs darbojajs ar jaunu teesu likkumu farakstifchanu un fakka, ka 1mâ Janwari 1864. jau warrefchoht gubernements-waldifchanas pahrtaisiht. — 18tâ Merzi Keisers to likkumu apstiprinajis, ka Rihgas un Jelgawas pilfata-lahdei par labbu, buhs nemt nospreeschamu gadda-malku par ikkatru funni, ko schinnis pilfatôs turr. (No 1—6 rubl. par gaddu buhschoht jamalka par funni.)

Jelgawâ ezehluschi kummissioni, kas darbojajs ar daschu likkumu pahrtaisifchanu. — Jelgawas birgeri, kaupmanni un ammatneeki eetaisijuschi 3 pilfata-gwardias rohtas, lam saws lepns mundeerinsch. Teem taggad pilli un pee wahrteem jastahw us waktis.

Muhfu gubernementu pilsateem us Jahneem jafahl makfahit ihpafcha makfa par faweem nammeem un grunti. Par pufs gaddu wisseem Widsemmees pilsateem kophä jamakfa 24 tuhft. 750 rubt., (Rihgai 16 tuhft. 630 rubt.); Kursemmes pilsateem 10 tuhft. 210 rubt. (Zelgawai 5 tuhft. 158 rubt., Leepajai 1 tuhft. 277 rubt.); Zggaunusemmes pilsateem 6 tuhft. 950 rubt. (Rehwelei 6 tuhft. 100 rubt.) — Jaanee likkumi par passchem, ko muhsu gubernementis norunnajufchi, Waisst-rotte jau irr pahrluhkoti, bet no Keisera wehl apstiprinajami.

Behterburga. 1843 gadda no Keisera zeltu gohda sibmi, gredseno ar krustu, Keisers dahwinajis Leepajas Latweeschu mahzitajam Rotermundam un un wehl 3 Luttera mahzitajem Zggaunu un 2 Kreewu-semme. —

Behterburgas rastuhfi meelojufchi 1 Leischu regimentes rohtu un winnas wirsneeku, parutschiku Wittorpu, kas fakertus dumpineelus noweddis Behterburga. Pats Keisers, Krohnamantineeks un Leelwirfts Nikolai Nikolajewitsch atnahkufchi, ir no katras regimentes 2 tahdi, kas ar Zurga krustu puschkoti. Keisera un winna namma wesselibu dsehrufchi, pats Keisers jawu glahfi peeflandinajis pee pilsata wezzakaju wihna glahsem, ir pee weena dsimmuscha Pohla, Katfchalnika, kas scho rohtu kauschanas waddijis, un aiseedams teizis: „Leischi! dsihwojeet wesseli un fweizinajeet fawus brachus!“ Zil firfnigi nu faukufchi Urrah! Urrah!

Prufschu leelam landagam schinnis deenas gaddijees wehl leelaks eenaidis ar Ministereem. Ne weens ne ohtes ne gribb atkabhtees no sawa padohma. Pa tam waldischana naidu ne warr dabbuht un karraspehku ne warr fataisht, laut gon bailigi laiki; jo kursch sinn, ko Sprantschi ihsti nodohmajufchi, kas fenn gluhu pehz Prufschu peederrigas semmes Keines uppes kreisaja puffe. Ir Dahni par to preezajahs, sinnadami, ka Prufschu taggad naw spehka apspeestu Slehwigas un Olsteines semmu labbad kareoht.

Sprantschu Keisers muhsu Ministera Gortschakowa atbildi Pohlu labbad effoht usnehmis ar labbu prahu un Kreewu weetneeku Parise, Baronu Budbergu, us meelastu luhdhis. Ir wissi zitti wal dineeki preezajahs par muhsu Keisera atbildi us Pohlu labbad rakstihahm grahmatahm; tomehr dsird, ka gribboht wehl us Behterburgu rakstih un skaidraki isteikt, ko fweeschas walstis ihsti wehlejahs un ka ar Pohleem us preekschdeenahm lai paleek. Salka, ka Londonä jeb Behterburga fanahkschoht wal dineeku weetneeki par to isrunnatees. Gulante gribboht, lai ta paleek, ka 1815 gadda Wihne notaisijufchi — prohti Pohlu 5 gubernementis (ko lantkahrte redsi), lai paleek kohnina-walsts

Kreewu Keiseram peederriga, lam saws landags un sawa waldischana. Napoleonam tas ne patihkocht; bet neweens ne sinn teikt, ko ihsti gribb.

Gulantes leelais Ministers parlamenta skaidri ta teizis: Lai ne tizzocht, ka Gulante Pohlu labbad fahkschoht karru; ar grahmata schurp un turp schtischanu warreschoht islihdsinatees. Mehs wissi ustizzigi pakaujamees us Keisera Aleksandera II. schehligu un taisnu firdi, kas to jau us paleekamu laiku par flawu israhdijs ar to, ka Kreewu semneelus no dsimtsbuhfchanas atlaidis. Deewam schehl tiklai Pohli Winnam neubt ne gribb ustizzeht, laut teem schinnis gaddos wiffadu labbu darrijs. Tadeht jagahdajocht, ka Pohli dabbu, kas Wihne 1815 gadda winneem nowehlehts tappis. Bet kad Pohli un zitti gribb, lai Pohlu walsti pawiffam atnemm no Kreewu walsts un Keisera, kad Pohli wehl kahrt gribb peedabubt wissu Leischu semmi un wehl zittas leelas gubernementis, ir Prufschu un Gistreikeru Pohlus, — tad pee tam ne warram palihdseht un ne Prufschis neds Gistreikeris to warr wehleht. Bes breefmiga pohsta karra pa wissu Giropu tas ne warretu notikt. — Sweedri taisfahs par Pohlu wissleelakeem draugeem!

Amerikas Seemela-walstis schi laika dascha kauschanahs wehrqu-walstis uswarrejufchas un Mississippes leeluppe ar faweem jaunneem apbrunnoteem kuggeem islausufchees zaur wehrqu-walstu maltigi apbrunnoteem kreposteem un pilsateem, ta ka schihis weetas, fur wehrqu-walstu ihstais spehks, wairak spehs spaidiht.

Mejika. Sprantschi Pueblas stipro pilsatu tik ilgi bombarderejufchi, kamehr muhrus ta fahschahwufchi, ka ar sturmeschannu warrejufchi panemt stipru pilsata krepostu; tad eelausufchees pilsata un wiffadi apzeetinatas eelas, tirgu un leelo basnizu ar sturmi panehmufchi. Ir nammos kahwufchees un Sprantschi dascha namma feenas islausufchi un kaudamees no weena namma ohtre namma eenaidneekeem dsinnufchees pallak. 7 stipras pilsata weetas ta uswarrejufchi, bet wiss pilsats wehl ne effoht panemts. Effoht bijufchi 18 tuhft. Sprantschi un 20 tuhft. Mejikas saldatu un tiklai 150 Sprantschi nokauti, 500 fakauti. (?) Mejikas Generals Komonwor ar 12 tuhft. stahwoht ohtre uppes puffe un Generals Borejs us winnu nu gribboht gahstees.

Pohli Deewam schehl atmettufchi Keisera leelu schehlastibu un lihds Imai Maija deenai naw padewufchees, bet wehl jo nitni dumpojahs. Sleppena lumitete drauda ar nahwi katram, kas tai ne klausfchoht, arri sleppen tohs Pohlus leek pakahrt woi nodurt, kas tai ne klausfa. Ta tad aplam bailis wissi — ir paschi Pohlu teefas un waldischanas lungi ne sinn ko darriht, kad Kreewu saldati naw kahrt. Gistreikeru wissuwairak

Bruchschu Pohlös arri fleppenas kumitetes, kas täpat beedina un tur fakrahj barrus no Bruchschu Pohsteem, Sprantscheem, no Italias un zitteem tahdeem dumpinee-keem, teem gahda labbus eerohschus, nandu un wirs-neeus; tad schee pahr rohbeschahm eewelkajs Pohlu-semme, sabedrojajs ar Pohlu dumpineekeem un nu muhsu Kreeweem jo nikni jakaujajs. Dauds Sprantschu wirsneeki, ir Wahzsemneeki teem nu par waddo-neem. Arri Mjeroflawskis prett fleppenas kumite-tes wehleschanas ar faweem beedreem no Gistreikeru rohbeschahm Pohlös atnahjis un us sawu paschu rohlu fahjis dumpi, bet no Kreeweem tuhda fakauts tappis.

Warschawas preefschpilsatas Pragäs laudim Poh-ku fleppena kumitete effoht peeteikuse iseet un eewilltees paschä Warschawä. — Kreewi effoht usgahjuschi leelus gangus ar pulweri lahdetus appalsch Pragäs semme raktus — lai Pohli Pragu un sipro krepositu zaur to warretu nopohstih! — Kreewu leelais larra-spehls stei-dsahs us Pohsteem un Leisheem; nahschocht ar Kasaku un Baschkiru pulki. Tad dumpi ahtraki gan fawaldih. Nekahdu schelastibu Pohli ne gribb — bree-smigi to nizzina — tad zeetaki tohs gan spaidih.

Warschawa. Bruchschös fakrahjuschees, Pohlös pee Dffowjes bij atnahjuschi 3 tubkst. dumpineecki ar 250 jahtneekeem wadditi no Seiwrida, Grahwa Junga, Salmika un Dboweska un ar Majoru Nelido-wu tad islahwusches. Balkawneeki Ugenmeisters un Reintahls ar Majoru Dimannu tohs meschä aplenzjuschi. Parutschiks Baks ar 20 usareem un Kasakeem dewahs meschä. 2 leeli-gabbali un strehlnееki steigusches pak-lak. Tillo 2 reises ar kartetschahm schahwusch, Pohli maktigi no meschä schahwusch un nu garee wissu meschu neganti schahwusches. Majors Dimanns abbäs puffis no iskaptu-wihreem un Pohlu strehlnееkeem spai-dihst abbeem usgahsees un tohs aisdinnis zittu Kreewu pulku starpä. Nu wehl 2 reises ar leeleem-gabbaleem Pohleem fadewusch, Kreewi ar bajonetti usfrehjuschi. Grahwa Junga Pohli gan maktigi kahwusches, bet bij meschä ja-eet atpakkak. Parutschiks Baks un leeli-gabbali fahnis neganti puzzejuschi un tä tad beidscht bij jabehg. Pohlu leels pulks krittis, starp scheem dauds tahdu, kas no Sprantschusemmes nahluschi. Pa-nemti 200 brangas plintes, karrohgs, wissadas leetas, 85 fakerti ir 2 preesteri; wissi apfahrejei zeemi fa-schautu pilni. Kreeweem 2 nokanti, 19 fashauti, ir 2 wirsneeki. — **Radomas** gubern. pee Bilizas uppes **Generals Meller-Sakomelskis** ar **Gwardias Leischi** pulku, 2 leeleem-gabbaleem, strehlnееkeem un jahtnee-keem dumpineeus ilgi meklejis, kamehr Kasaki tohs us-gahjuschi. Kasakus gan atdsinnusch, bet tad strehln-ееki ftreeschus atfrehjuschi un pehz wehl parutschiks **Wittops** ar **Urrah** teem usfrehjis un zitti pakkak,

tad beidscht schohs Zankowska dumpineeus gluschi uswarrejusch un to faherusch. — Ir zittäs weetas atkal dumpineecku barri rahdajs, kas laupoht un semmi pohstcht; bet Pohlu semneeki teem turro-tees duhschigi prettim. — **Roschebrins** atkal effoht Pohlös. — S—s.

Margilla.

Baggatee Turki irr ihstee pihpetaju meisteri. Lep-näs pirtis ispehruschees fehd us dihwana us sawahm krusteem saliktahm kahjahm; wehrgam japeenes tasse ar mello kappeju bes zukkura un bes kreima; zitteem wehrgeem tohti usmannigi jagahda, ka mihlaka **Margilla** labbi apkohpta. Tä stundu stundahm fehd un flattahs, lä wehrgi rahda wissadus ehmus, woi klausahs leelas garras pasakkas un stahstus, kas teem jastahsta, woi parunna kahdu wahrdu ar teem, kas atnahk kahdas wajadhibas labbad, bet paschi dauds ne runna un fehd labpraht lä dsikkäs dohmäs nogrimmu-schi. Jafehd meerigi, jo mihla Margilla ne no-wehle staigah. — Woi schi teem seewa jeb skaisa bruh-tite? Smukki un dahrgi gan puschkota ar seltu un almineem, tohti gan zeen; tomehr tillai irr — — Turki pihpe, ar itt garu tschibbuku, kas lunkains un garsch un fatihts lä tschuhsta, un dahrgä traukä ar aukstu uhdeni eelikt. Kalabbad tä? — Turkeem gan dahrga un smarschiga tabaka, tomehr sinn, ka katrai tabakai tahds suhrums, lo sauz; nikotinu, kas ne smeekigs nedf wesselibai derrigs. Sinnasi, ja tabakas elji, kurrä schis nikotins fakrahjees, eedohd kalkim jeb kahdam dsihwneekam, jeb wardei woi tschuhskai usleij us galwas, tad ahtri jamixt ar lee-lahm schapehm; til tohti nikotins irr giptigs. — Arri karsti duhmi jo suhri nekä aukstee. Tadeht nu gahrdumu sinnataji Turki zeen itt garus tschibbukus un tohs wehl turr aukstä uhdeni, lai duhmi atdseest, nikotins atschkirahs no duhmeem kas muttē irr welkami un lai tä tschibbukä paleel nikotins, un nu duhmi buhtu faldaki un wesselibu ne maita.

Ne effam nekahdi baggati lepni Turki, kas pihpites labbad laiku warf notehrecht, jo mums lä skudrahm ja-kust un jayuhlejajs. Bet woi tadeht warrejusch at-rautees no tabazinas mihlestibas un kahruma? Tabazin! Zigarin! Papirofin! Schnipkin! Zil karsti tewi mihle augstee, semmee, baggatee, pats fausas maises ehdejs, nabbadinsch! Kaut faweem mihlotajeem ne-scheliggi gan deggoni swillini, azzis isehdi, peesmir-dini wissas drehbes, istabas un dascham juntu pa-nemmi, kaut taws suhrums til nikni kohsch, ka til ja-splauda ween un nabbaga senkim paleel melns ay azzim un ne graudinsch pasirdi wemjoht ne paleel! kas par

to! Mihlestiba panesš un iszeesch wissu to, ir paschu wesselibu un beidsamo graffiti ne schezlo. Tabazina! Zil neschehligi walddi, wissu pasauli padarrijuse par faweem wehrgeem! Ir seewischkus, rohschu-eljas, ohdekolonjas zeenitajas jau fahlfuse kalpinabt — kwehpinabt? woi tadeht, lai ne paleel wezzas dshwes karstumâ? Roschehlojami tabakas wehrgi! Woi glahbeja jums naw? — Effoht gan.

Klaufees: Turku labbumu warri panabht ir bes flin-foschanas mihstâ dihwanâ, ir bes wehrgu grehzigas turrefchanas. — Rahds teizams mahjihš kungs Zelgawâ eeschelodamees par pihpetaju fuhrumu, gruhummu un wesselibu, ilgi gudrojis, isdarbojees un isprohwejis ar wissadahm apteekes sahlehmu, kamehr usgahjis — **Margillu** — kas effoht pabraki par Turku uhdens-pihpehm Margilu. Prohti, dakti jeb bohwillas dshjas fataisjis ar tahdahm sahlehmu, kas pihpes kahrtis jeb ziggarinu un papihrosu-spizzes eelitta, smehelejoht isnihzina giptigo nikotinu, tabakai fuhrumu panemm, kaut tabakas smalku un spehku ne nizzinadama; ir dubmi azzim til reebigi wairs ne effoht un flittakas tabakas sortes zaur to pihpejoht paleekoht lab-bakas un flitta tabaka til fuhri wairs ne smirdoht. Wissuwairak tahdi wahji zilweki, kam ahtri galwa reibst, kam wahjas azzis, jeb wahjisch fakts un kruhshu-fehrga, schi Margilla nowehlejoht pihpeht bes wesseli-bas maitafchanas.

Tad nu wisseem tabakas draungeem buhs preeziga sinna, teizama leeta. Bet ne fakki til tuhda tee neeki! Kam to waijaga? Pihpetaji wesseli un firmi palikkuschu ir bes tahs — **Margillak**. Azzis isbersis atkal skaidras paleel. — Sinnam gan. Tomehr falku: ko wehl ne effi ne redsejis neds sinnajis, to eij raudsiht — mahzitees — isprohweht. — tad spreedi patš. Zelgawâ leelajâ Apteeke pee pascha Margillak isgudrotaja — **R. Schmidt** prassi pehz Margillak; dabbusi kahdu gribbi, woi dahrgaku par 1½ rubl., par 75, 50 kap. un lehto par 30 kap. — ir dakti warri dabbuht, kas ikneddekas no jauna, mas gabbalinisch, spizze ja-eeleel, ja par dauds peesuhjees ar tabakas elji un nikotinu. Pee lungeem tahdas Margillak papillam jaw warri redseht. Raugi woi ir tew patis jeb ne — weenalga, bet tizzi, ka wesselibai derr un jaunus mohdes zeenitajeem buhs pa prahtam. E—d.

Leetu, anglu un lohpu rahdischana Zelgawâ 1862.

Buhs par scheem jauneem Zahneem trihs gaddi, kad pee mums Kursemme pirma leetu un lohpu rahdischana diwas deenas bij Zelgawâ redsama. Behrnajâ gaddâ atkal tahdu paschu Zahnu laikâ peežas deenas turreja.

Bet preefsch schihš ohtras rahdischanas bij laiks gau-schi flitts un nepastahwigs. Gandrihs ikdeenas leetus lija un tillai rettu brihdi spohscha faulite kahdu laizinu atspihdeja. Tahds laiks gan dascham labbam ne kahwa us rahdischanu aistilt un tur daschadas leetas, augkus, lohpus un wissadas maschines, kas pee lauku kohpschanas jeb pee mahju buhschanas derrigas, apluhkoht.

Kursemmes lauku kohpschanas beedriba zaur gubernements Awisehm taggad sinnamu darrijuse, ka preefsch rahdischanas pawissam 453 daschadas leetas no 125 rahditajeem bijuschas atwestas. Rahdischanas weeta bij pils dahrsâ, tur preefsch tam ihpascha ehka bij uszelta. Schinni ehkâ bij tahs smalkakahs un glehwa-kahs leetas smukki pehz kahrtas salittas. Maschines bij ahrapuffe fastelletas. Lohpi atkal stahweja us plawas — turpat ne wissai tahku. Krohnis bij preefsch ehkas usselchanas un zittahm waijadsigahm eerikteschanahm septinus fints rubulus dewis. Bet ar to wehl ne peetikka. Drukumu peepildija ar to naudu, kas no 4 tuhst. 845 flattitajeem eenahza un ar to, ko Kursemmes muischneeku beedriba bij atwehlejuse.

15tâ Jubni gahja us tam eezelti lungi leetas, maschines, augkus un lohpus apluhkoht un par scheem to peenahkamuh gohda maksu nospreeda.

A. Selta gohda sihmes (medalâs) dab buja:

- 1) Wandsenes fainneeks Jehzis Klafsohn par ehreli;
- 2) Edohles zeen. dsimtskungs par aitas willu.

B. Leelas fudraba gohda sihmes dab buja:

- 1) Sohdu muischas fainneeks Jurris Zatschuns par ehreli;
- 2) Weichohtnes arrendaters par waislas bulli;
- 3) Dohbeles melderis Petschke par gruppeem;
- 4) Lustes muischas rentes kungs par lohpu barribu;
- 5) Sohdu muischas rentes kungs par meescheem.

C. Masas fudraba gohda sihmes dab buja:

- 1) Dohbeles namneeks Petsch par ehreli;
- 2) Weichohtnes dsimtskungs par gohwi;
- 3) Lub-Gjeres dsimtskungs par tellenu;
- 4) Zumprawu muischas dsimtskungs par waislas bulli;
- 5) Lustes muischas rentes kungs par waislas bulli;
- 6) Kalnazeema rentes kungs par tekku;
- 7) Bukku muischas (Blumenhof) kungs par ripfa un ahboltina fehklam;
- 8) Tittelmindes dsimtskungs par eesalu, appineem un meddu;
- 9) Lihsones muischas dsimtskungs (Widsemme) par seeru;
- 10) Wislahlu muischas rentes kungs par paschu austahm galda drabnahm.

D. Slawas jeb gohda rakstus dab buja wissuwairak pabrikantu lungi, kas no Ribgas, Zelgawas, Leepajas un Tehrpates daschadas maschines preefsch lauku kohpschanas bij atweddufschi.

Bet kamdeht gan krohnis, muischneeki un lauku kohpſchanaſ beedriba preeſch tam naudu dohd, lai buhtu rahdiſchana? Kamdeht gohda ſihmes un rakſtus teem rahditajeem par wiſſſlabbakahm leetahm iſdalla? Ar to grihb mihtus arrajuſ paſklubinaht uſ labbaku lohpu audſinaſchana; grihb arri winnuſ pamuddinaht uſ labbakas waiſſas eegahdaſchana. Bet kamdeht tad arri wiſſſadaſ maſchineſ, arſki, ezzeſchaſ, ruſſi, grahbekki u. t. j. pr. tahda rahdiſchana faweſti? Ar ſchihm leetahm atkal grihb rahdiht, ziſ derrigaſ tahſ preeſch ſemmes kohpſchanaſ un mahju buhſchanaſ. Tahda rahdiſchana irr prahtigam ſemmes kohpejam ta fakloht ſkoha, kur wiſſſch daudſ ſinnaſ un gudribaſ warr eenemteeſ, kur wiſſſch teizamuſ un derrigaſ rihtuſ warr eegahdaht, ar kurreem wiſſſch ſawuſ laukuſ jo labbi un weegli warr aploht. Gan buhtu teizama leeta, ja mihtu arraji ar ſchihm rahdiſchanaſ jo wairak eepaſihtoſ un — ja wehl uſ preeſchu tahdaſ rahdiſchanaſ buhtu — ziſ ſpehdami par to gahdatu labbuſ lohpinuſ un derrigaſ leetaſ uſ rahdiſchanaſ aiſweſt. —

Bet ka nu irr ar muhtu rahdiſchanaſ? Woi ſemneeki un arraji — preeſch kurreem tahſ wiſſſwairak eezeltaſ — woi ſchee papilnam mahju lohpuſ un daſchadaſ derrigaſ darba leetaſ atwedd? Woi ſkattitaju labſ pulziſch ſanaht redſeht un mahziteeſ? Ar ſchehlumu jaſakka, ka no tam wehl daudſ truhtſt. Kad 1860ta gadda bij pirma rahdiſchana, tad no wiſſſaſ ſirdſ preezajameeſ par ſirgu pulku, kaſ rindu rindahm garr leeluppeſ mallu ſtahweja. Gohwu, aitu, zuhku wiſtu un zittu mahju lohpu arri ne truhtka, lai gan ſcho tik daudſ ne bija ka ſirgu. Zrahdiſchaſ arri, ka ſchee zitti lohpiſi bij wairak no kungeem ſaweſti ne ka no ſemneekem. Maſchinu ne bij wiſſſai daudſ. Un ka nu bija pehrnaja gadda? Maſchinu un wiſſſadu zittu leetu bij daudſ wairak ne ka pirmaja rahdiſchana, bet ſirgu, gohwu, aitu, zuhku bij aplam maſ. Zerream gan no lohpeem wairak atraſt, bet neka. Kaſ tad ta waina? Daſcham tahda rahdiſchana wehl paſweſcha. Daſchu atkal leetainſ laiſ noturreja mahjaſ. Zitteem atkal — itt ihpaſchi ſemmes kohpejeem — irr patſ leelaiſ darba laiſ. Suhdu weſchana, papueſ arſchana, grahwju rakſchana, ahboltina plauſchana ne ſahwa daſcham labbam, kad jo buhtu gribbejiſ uſ Zalgawu tiſt. Woi ne buhtu labbaki, kad tahdu rahdiſchanaſ ruddeni eeriktetu, kad lauka un dahrſa augli ſanemti, kad ſaimneekem un rentineekem wairak waſſaſ atleekahſ no mahjabm kahdaſ deenaſ noht palikt? Arri warretu tad wiſſſaduſ lauku- un dahrſa-augtuſ atweſt uſ rahdiſchanaſ.

Rihgas lohpu ſchehlotaſu beedriba

irr apnehmueſeeſ ar wiſſſu ſpehku puhleteeſ, lai lohpu mohziſchana taptu iſnihdeta. Lihdſ ſchim Deewam ſchehl mihtem lohpineem lohti gruhti bij jazeſch: 1) zaur to, ka zilweku ne- apdohmiba un zeetſirdiba teem daudſkahrtigi atrahwa to, kaſ pee dſihweſ un weſſelibas uſturra waijadſigſ; 2) zaur to, ka winneem darbuſ uſtrahwa, ko woi nejehdſa jeb neſpehja; 3) zaur to, ka pee kauſchanaſ reſti uſ to dohmaja, ka nahwe kluhtu weeglinata. Ziklabb behrni ka uſauguſchi gar winnu ſahpehm un mohlahm preezajahſ, it ka lohpi- neem nebuhtu dſihwiba kauloſ. — Lai nu ſchi beedriba deenu no deenaſ augtu un ſpehtu iſpildiht ſawu labbu bet gruhtu darbu! Apdohmajohht, zeel labbuma mehſ no lohpu ſpehka un meeſaſ baudam, gan buhtu jagahda winnu mohlaſ maſinaht. Uſ to arri Deewa ſw. wahrdeſ ſlubina. Katru deenu to peedſihwojam un redſam, ka wiſſſi warraſ darbi nahſ no beſdeewigaſ un neſchehligaſ ſirdſ. Geſahlumä mohza lohpuſ un beidſohht ar aukſtu ſirdi tuwaka dſihwibaſ gallu darra. Kahda Sprantſchu ſeewa ſawä jauniba nebeidſa iſpreezateeſ, kad aiſlantaſ wiſtaſ aiſ ſahpehm lehtaja un ſawuſ affiniſ laiſtiſja; pehzgaddoſ winna nerah- wahſ wihran nahwigaſ ſahleſ eedoht un preezigi raudſiteeſ, kad nabbadſinſch ar nahwi kaudameeſ rauſti- jahſ un mehtajahſ! —

Lohpu mihtotaſu beedribaſ, kaſ ka kupla kohka ſarri ſahl ſteepeteſ pa ſemmu ſemnehm un grihb ſawuſ augtuſ katram klehpi beht, warr daudſ daudſ ſwehti- baſ neſt; winnaſ ſpehji wairak ne ka bahrgi liſkumi nihzinaht grehku darbuſ, aplaimohht tautas, un goh- digu prahtu zilweku ſirdiſ zelt. Deewa ſw. wahrdeſ fakka: „Taſ taiſnais apſchehlojahſ par ſawu lohpu.“ Woi tu negribbi to taiſnu pulkam peſſkaiſtiht buht? Deeweſ ſawä mihtleſtibä tew ſawu raddibu atwehlejiſ, tewi par kungu un waldineeku eezehliſ, bet ne wiſſſ lai to mohzi un pohſti. Tahdu waldineeku Wiſſſch beſ ſohda nepamettiſh. Al kaut jel prahta kaudis lihdiſ ar ſcho beedribu puhletoſ ſawu brahtu ſirdiſ ſchehl- ſirdibu mohdinaht! Lai rohkaſ dohdahſ un ſew Deew- palihgu wehlahſ tee tuhtſtoſchi, kaſ iſkaiſti pa waſſtu waſſſihm ſtrahda pee ſchi weena darba. Rehnini un wirſti, baſnizaſ- lungi un muichneeki, ſkohaſ- un teeſaſ- lungi, birgeri un ſemmes-kohpeji — wiſſſi uſ to grihb dſihteeſ, ka zilweku ſirdiſ ſchehlinataſ un lab- botas un lohpu muhtuſ weeglakſ kluhtu. Daudſ to zellu, pa kurreem ſchiſ beedribaſ lohzeeki raudſihſ ſawu mehrki panahkt. Kad katreſ ſawä weeta azzis turrehſ waſſä un neweenam peederrigam nekaſ nei mahjaſ, nei uſ zella, nei uſ lauka lohpinu mohziht un wahrdeſinaht; kad wezzaki un ſkohlmeiſteri no pat pirmem gaddeem behrneem raudſihſ tahdu garru ee- au-

dsinaht, ka lohpinus mihl, winnu fahpes neturr par smeeklu —; kad lungi un deenests-taudis ar preeku fawus lohpus lohps un barrohs — ak zeel nebehd-neeku darbi jau zaur to isbeizjees! Tad nemettih's wehschus katla, kur auf's uhdens un kur uhdens wahridamees teem dsihwibu speestin ispsesch. Tad newill's dsihweem suscheem abdu par azzihm; tad flinkis gan wihschohs nakti zeltees un sirgus barroht; tad fehlschas newafahs tihterus ais fahjahm no tirgus pa eelu eelahm, negruhdihs zahlus ar snahbli papreeksch grohsa, nekraus sweesta pohdu wirsu par wahku, lai zahlehs ne-islezz. Tad ohrmanni nekraus 10 muzzas fahls jeb 9 birkawus linnu us sirga, tad flakteru sekli un burfchas nezels ais aufihm tekus no ratteem, nesehdisees us dsihwas prezzes, nenessih's kasas un jehrus us speeka uswehrtus, nesprahdsch's bittes lohtos, nekahr's wardes, neplublahs taurineem spahrnus, nemahschkerch's swites, nelis tahm kulle pamasitim noslahpt u. t. j. pr.

Tais buhtu, ka waldischana ar wissu bahrgumu fahktu noleegt tahdus nedarbun, kas zittas walfstis wairs nedrihkt notikt. Gulantē tohp ar 30 rubl. f. strahpes un 10 deenahm zeetuma tas strahpehts, kas tekkeem weddoht purnus aispinn; zaur tahdu nedarbu pee lohpa flimmibas zellahs, kas wissu galku preeksch ehfchanas famaita un neweffeligu taisa. Tapehz Barih's preeksch weddameem lohpeem fawadi ratti istaisiti. Kas lohpan zaur pahrgalwibu kaulu maita, dabbuh 1 mehnesi zeetuma sehdeht, kad lohpu isdseede; ja aiseet pohsta, tad pufegadda jasesch. Minklenē, Baijeru semmē strahpe ar 3 lihds 15 rubl. f. katru, kas lohpan barribu atrahnis. —

Pamuddinashana un pamahzishana, pabeedinashana un labba preekschshime warr dauds isdarriht. Behru firdis warr ar jaukeem stahsteem eesidihht. Kapeiku grabmatinas ar stahsteem preeksch behrneem irr pa wissu pasauli islaistas. Mahziti wihri warrehs un teescham arri gribbehs ar jauneem stahsteem un wahrdem us labbu greest behru un usauguschu firdis. Lohpu dakteri gudrohs un sinnamu darrihs, ka ir pee kaufchanas lohpu mohlas warr masinaht. Berlinē kaujama lohpan treez papreekschu reisi par galwu, ta ka apgihbis wairs fahpes nesajuhht. — Dauds labuma arri zaur to mums atlehktu, kad atmostum wezgas eeraschas, wahrwarretum fawu neprachtigu reeschanohs no ballochu un sirgu galkas. Taggad kur galka jo deenas jo dahrgaka paleel, gan buhtu us to jadohma, ka kaujami lohpi wairtohs. Wissa Bahzsemme, Schweizē, Belgijā, Dahnu un zittas semmēs augsti un semmi ehd sirgu-galku ar gabedu mutti. Sirgu-galkas deffas effoht wissugahrdakahs. Berlinē un zittas pilsehtas augsti lungi turrejufchi leelas malites no sirgu-galkas, ta ka taggad tur neweenam wairs

no tahs nereebjahs; tur sirgus barro ar ahbolinu un kartuppekeem un tad til kauj. Teescham jaukaki dsirdeht, ka stalts sirg fawu muhschu ta pee pilnas filles beids, ne ka kad isdsihtam, baddu ismirruscham, smaggā wesumā eejuhgtam par ilksihm jakriht un jalcekahs dsihwibu no lauleem isdausitees.

Jau schee ihfi wahrdi spehs parahdiht, zeel leels labbums no lohpu schelotaju beedribahm warr nahkt un us wisseem pluhst. Deewa bihjaschana un mihlestiba prett Winna raddibu lai flubbina katru, lihds peekertees pee fchi darba. Us to lai Deews palihds wisseem. — (—)

Sohbina brahli.

Katrā ruddent bislaps Alberts aisreisija us Bahzsemmi un katrā pawassarā winsch ar jauneem karrotajeem un daschahm zittahm leetahm, kas preeksch jaunus walfstis waijadfigas bij, us Ribgu pahrnahja. Schee karrotaji Widsemme ilgaki ne palikka, ka tikkai weenu wassaru, tad tee atkal us Bahzsemmi pahrgahja. Bet Alberts, kas neween to klahthuhdamu laiku usluhkoja, bet arridsan us to nahlamu laiku dohmaja, apnehmahs fawam karra-spehklam stipras un spehzigas fahnes doht; tadeht winsch dauds wahzu brunneneekus Widsemme ar muischahm apschinkoja, ka Danijelu von Bannerow ar Leelwahrdes pilli, un Konradu von Meindorp ar Ischkilles pilli. Bet schis padohms winnam schkittahs par dahrgu buht; un tadeht winsch apnehmahs weenu brunneneekalahrte eezelt. Schis padohms tikke pahwestam Innozenam preeksch pahraudschichanas preekschā listē. Pahwestam tahds padohms lohti patikka, un 1202 gadda winsch islaida grahamtu, kurrā winsch scho kahrte apstiprinaja un par kristigu ritterfchapti likka nosaukt. Par sihmi schee brunneneeki nessa baltu mehтели, kam farkans frusts un farkans schkehps usschuhts bij, tadeht winnus pehzal par sohbinā brahkeem nosauza. Winneem bij ja-apsohlahs, ka tee nekad laulibā ne eedohfees, ka pallausigi buhs pahwestam un bislapam, un ka wissu fawu dsihwibas laiku gribb karroht ar teem paganeem, kas pee austruma-juhras dsihwo. Birmais brunneneeku meisters bij Winno. Lai gan Alberts bij dohmajis, ka winsch ar scho kahrte fawu laizigu spehku effoht stiprinajis, tad tomeht drihs rahdijahs, ka fchi kahrta winna spehku uswarreja.

Karsch ar Jggauneem. Kad daschas usbrufschanas, kas no tahm nahburgu tautahm Wahzeescheem un tai jaunai Ribgas pilfatai usgahja, bij uswarretas, tad Alberts ar tahm daschadahm tautahm meeru derreja un ta weenu ar ohtru us eenaidu un fareu fahubdija, kameht beidsiht wissas nespehzigas palikka. Indrikis

tas Latweetis mums par weenu tahdu meera derribu stahsta, tas ar Semgalleecheem tappa zelta, tas no fawa karra-waddona Westera wadditi, lihds ar Wahzeescheem prett Leischeme karrā gahja. Tas tā notizzis. Leischi seemas laikā bij zaur Lihbeeschu semmi gabjuschi un no scheijenes bij fewim lihds aisweddufchi dauds zilwekus, lohpus, karra-rihkus un daschadu apgehrbu. Wahzeeschi to dabbuja sannaht un ar Semgalleecheem fabeedrojufchees un no Konrada von Meindorpa wadditi, tee fagaidija Leisfus us ta zella, tas eet no Mohypaischeem us Zischkili. Leischi deht ta dsilla fneega nahza pa weenam, weens pakkat ohtra, bet fawus eenaidneekus eeraudsijsufchi, tee atkal drihs weenā pulkā salassijahs. Semgalleechi tahdu leelu fauschu pulku eeraudsijsufchi, ne gribbeja pretti eet; bet duhschigee Wahzeeschi to par launu turreja, bes kahdas fauschanahs atpakkat greestees, un tadeht fataisijahs us karroschanu. Konrads von Meindorps lihds ar zitteem Wahzu brunneenekeem bij puschkoti ar pilnu brunnu gresnumu. Leischi prett Wahzeescheem bij kā nabbagi; winneem til leelas isbailes usnahza, ka tee fawus eerohfshus nometta un eesahze behgt. Taggad arri Semgalleechi pee Wahzeescheem peebeedrojahs, un nu eesahlahs breefmiga affins isleeschana; Leischi kā awis tappa aplauti. Didriks Schillinsch, Alberta raddineeks, nokawa Leischu karra-waddoni Swelgaltu, kas lammanās braudams dohmaja isbehgt; Semgalleechi nehma winna nogreestu galwu lihds ar wissu

zittu nositu galwahn, lifka tahs us lammanahn un aiswedda lihds us mahju faweem deewelkeem par upuri. Bet ar to affins isleeschana wehl ne bij gals. Arri tee nabbaga Zggauni, kas no Leischeme par wangineekeem bij lihds aiswesti, tilka no Wahzeescheem neschehligi nokauti. — Kad nokautu Leischu feewas dabbuja dsirdeht kahdā breefmigā nahwē winnas wihri mirufchi, tad paschas fewim gallu darrijahs, dohmadamas, ka atkal muhschibā ar faweem wihreem fatifschotees. Weenā paschā zeemā effoht peezpazfmit feewas pakahruschahs. R. U.

Telegraves finnas.

Wilna. Generalš Ganezkis pee Gurischlas un Schurischlas muischahn sakahwis 2 tuhst. dumpineekus, pulku nokahwis, 60 dumpineekus ar 2 waddoneem faheris, 52 sirgus un wiffadas karraleetas dabujis. 8 Kreewi nokauti 48 fashauti. Semneeki dauds dumpineekus faherusch.

Grodna. 200 dumpineeki Esjorakas meschalungu islaupijufchi un panehmufchi 66 plintes, pulweri un 500 rubl. Palkawneeks Manteiwels teem dsinnees pakkat.

Driffa. Te parutschiks Trotopopows meschā 200 dumpineekus uswarrejis, 21 nokahwis, 14 faheris un wiffadas leetas panehmis. 1 Kreews nokauts, 2 fashauti. S—j.

Sluddinafchanas.

Darba-sirgu rahdischana Zelgawā.

Uf augstaku pawehleschanu Zelgawā 11tā Zuhni d. 1863. buhs darba-sirgu rahdischana. Kas sawu sirgu gribb rahdiht, lai lihds Imai Zuhna deenai peeteizahs pee lauku-lohpschanas beedribas sekretetra Pen schle Zelgawā Swehtes eelā Nr. 25. 10tā Zuhni gobda-massas spreedeji sirgus apluhkobs, isprohwehs, gobda-massu dohs; 11tā Zuhni tohs rahdihš, kam ihk redseht un tad tohs atraidihš. Lauku-lohpschanas beedribas Direktori. 2

Ar wehleschanu no augstus teefas un waldischanas Saldes meestina il gaddus tanni 10tā Aprili sirgu sirgus, 20tā Oktoberi labbibas un lohpu sirgus, un 19tā un 20tā Dezemberi labbibas un linnu sirgus taps noturrehts. Schenleschanu us scheem tirgeem ne buhs turreht, kamehr warrbuht us preefchu tas taps wehlehts. Kad tahs tirgus deenas us krohna-jeb hasnijas-swehtu deenahn iskriht, tad tee minneti sirgi ar ween us ohtru deenu pehz tam taps noturreht. Pirmais sirgus treschdeenā 10tā Aprill taps turrehts. 1

Saldes meestina preefshneeka waldischana, Merza mehnefl 1862.

Pirmas sortes linnu-sehklas warr dabubht Zelgawā uf tirgus platscha blakkam Waltera bohtei pee kaupmanna F. G. Frenkel (Saulit). 1

Wisseem zeenigeem un gobdigeem pashtameem manna nelaika tehwa, ta scheptineeela un bissu kalleja J. Franza, es sinnomu darru, ka es us to paschu ammatu par mekanifuffi schē esnu apmettees un zerru tahdu paschu ustizziba pelniht, kā tehwan bijuse. Es arri trinnu puzs un zittus najschus un schehres, jaunus najschus eefsch spalla eeleeku, addatas preefch schubshanas un isschubshanas, kā arri wiffadas zittas leetas no tehrauda, dselscha un missina talju. —

Heinrich Franz, 1

Zelgawā, Katribnas un Pantes eelas stuhrt, Ist-fobna nammā Nr. 1.

Labbi dihgofchu

farkann abbolina-sehflu,

wihku-sehklas un Kursemmes un Leischu linnu-sehklas preefch sehshanas pahrdohd

Carl Chr. Schmidt,

Rihgā, rabistunga Schaara nammā pee zuhlu-wahrteem (Schwimmporte). 1

Baltu un farkann abbolina-sehflu, Timote-sehflu, linnu-sehflu, kas labbi dihgof, baltu, pelteku un falku sirninu-sehflu, anfu-sehflu, lehtschu-sehflu, diwantschu un feschantschu meechu-sehflu un labbu waffaras-tweeschu sehflu pahrdohd Zelgawā Otto G. Günthers un dehlš.

Labbus sehklas-waffaras-tweeschus pahrdohd ta magasibne tahs Amerilanas damp-dsirnawas, Rabistlunga Schaara nammā pee zuhlu-wahrteem (Schwimmporte). 2

Wiffi parradu deweji ta schè tai 27ta Merzi nomirruscha dischlera meistera **Friedrich Hartmann** tohy zaur scho no Linderes gagasta-teefas usajinati triju mehneschu starpa, tas irr libds 3fcho Zubli f. g. pee schihs teefas ar flaidrabm peerahdischanabm peeteistes, jo weh-lali neweenu ne klausibs. Täpat arri teem, kas winnam lo parrada, tohy zaur scho zeechi peefohdinabts, tai schè wirsü peeminnetä laika fawus parradus pee schihs teefas atlibdinaht, jo wehlat latru apstehptu parradueeku peh3 teefas liffumeem sobdibs. 2

Linderes pagasta-teefä, tai 2trä April 1863.
(Nr 96.) ††† **M. Rosenstrau**ch, preekschschdetajs.
Bruntal, teefas skrihweris.

Ahstermuischä (Poifern), **Ummurgas** basniqas-drauzdse irr pabrdobdamas pehrnajas **schklas-aufas**, kas labbi aug, par to lehtu zennu no 1 rubl. 10 kapeikas par pubru. — 3

G. A. Puls, **Simbaschu** pilfata kanymannis, peh3 luy patas un masja peh3 winnu labbas jeb flittalas buhschanas no 20 libds 60 kap. par pohdu. 3

Wiffi tee, kam tahda skaidra parradu praffischana pee tahs masas mantas ta **Jaun-Sessawas Muhrneeka** mahjäs 6tä Dezember 1862. nomirruscha, no regimentes us atstawku bijuscha daktera un Tit. Mahta **Greening** buhtu, tohy no appasschraftita zaur teefu apstiprinatu kurrateru par to teiktu mantu usajinati: atlibdinafchanas deht libds 5tai Zuhna deenai f. g. pee wianna peeteistes. 3

Zelgawä, 30tä April 1863.
Oberhofgerichta Adwokat **A. Maczewski**.

Wisslabbaka forte „**Super-Phosphate**“ fauzama preeksch lauku apfuhdoschani eeksch maiseem no kahdeem 10 pohdeem dabbuju un pahrdohtu maifu var 5 rubl. 3

G. W. Lode, Leepaja.

Anilihu-pehrwes,

kas schobrihd preeksch pehrweschanas no sibschu un willainu drehbehm, zeppures-spahwahn u. t. j. pr. par nemissejamahn paliffuschas, un farkanas, fillas, wiolettas un dsel-tenas irraid, pahrdoht leelumä tas pabrih3is no

Hermann Faltin,

kantohrs: Rihgä, smiltschu-eelä, Nr. 10.

Masumä schahs pehrwes teel pahrdohtas glahstis par 30 kap. fudr., libds ar weenu preekschraftu lä jabruhke,

Rihgä, tannis bohdes no **J. Redlich** kunga,

„ **H. G. Eyra** „

„ **F. Chertek** „

„ **F. S. Holm** „

„ **Albert Drescher**, un

Zelgawas preekschpilsatä, leelä eelä, kur mohris us dur-wihm stahw. 2

Zigaru ispahrdohschana.

H. S. Hannemanna zigaru-pabrikis Rihgä, masä kalleja-eelä Nr. 25., kas ar Zuhni mehnesi f. g. beigs strabdah, ispahrdohd wiffas sortes zigarus, no tahs paschas buhschanas, lä libds schim, par dauds lehtaku maffu. 3

Rihgä atnahfufchi 393, aigabjufchi 167 fuggi. Leepaja atnahfufchi 58 fuggi; aigabjufchi 59 fuggi.

Don der Censur erlaubt, **Wittau**, den 7. Mai 1863. Nr. 59.

Gedruckt bei **J. B. Steffenhagen** und Sohn in **Wittau**.

Labbi dihadamas **Wahsemmes** un muhsu semmes farkanas **ahbolinu-schklas**, **tismotija-schklas**, **krohna linnu-schklas** un **salkas firnu-schklas** pahr-dohd

Karl Chr. Schmidt, 3
Rihgä, rahi3-kunga Schaara namnä pee
zuhfu-wahrteem (Schwimmsorte).

Mehs faweem draugeem, un pirzejem preeksch iandeler-schanas, sinnamu darram, ka ta no mums pascheem taifita

Kocheniila-salwe

us wisslabbaka atkal dabbujama pee 6

A. un W. Wetterich,

Aptheke- un pehrwes-dohde. Rihgä, pee
Pehtera-basniqas, masä Minz-
eelä Nr. 2.

Pee mannim Rihgä stabw gattawas un ifkaträ deenä irr apluhlojamas itt wiffas pilnigas un wiffadas muste-ru-sortes

enlischu un schè taifitu

lauku-fohpschanas maschihuu

un

lauku-fohpschanas rihku

un ka schihs maschihnes un schè rihki pee lauku-fohpschanas lohti derrigi un leelu labbumu dohd, to israhda wiffas tahs attestates, ko par to farkatijuschu tahdi faprattigi un gudri lauku-fohpeji, kas muhsu tehwasemmè schahs maschihnes un schohs rihkus irr pirkufchi, bruhkejufchi un par labbu atraddufchi. Es peenemmu arri un ustafu, kad pee mannim tahdas jaunns maschihnes apstelle jeb greib liff fataisht, kas famaitatas; arri zittas pee mannim jau gattawas dabbujamas.

Ifkaträ deenä pee mannim gattawas warr dabbuh: ritteru (skrittuku) lohka-gabbalus un riitenu (skrittuku) preeksch linnu-mihstektu maschinehm, arllu gabbalus, but-fes un sehgerus, rattu (wahgu) affes, laftas, kulni (kehki), kas malku tauya, dselshu krahfus, no teefas eefwehrtus swarrus, krahfus durwis, kas nekahdu lupti ne laisch zauri, pannas, ferru-riitenu, durwu un pulstenu swarrus re. 2

B. van Dyk,

Rihgä, Sinder-eelä, Seeta namnä.

Siina par jaunahm grahmatahm.

Pee **J. W. Steffenhagen** un dehta Zelgawä nupat tappa gattawas un pee wisseem grahmata pahrdewejeem Zelgawä, Rihgä, Leepaja un Kuldigä dabbujamas schihs grahmata:

Bahrtulkotais, jeb pirmais paligs skohlas behneem, kas mahzahs Wahzu wallodu. Sarakstis no **J. Spiess**. 160 pufslapp. Suisfi. Raksa 40 kap.

Chstere Ahdams, jeb wehrdriba Afrikä. Mahjahm un skohlahm par nojehgshanu, lä pasant eet, no **G. Dünsberg**. 120 pufslappas. 15 kap.

Zauka rihme par skohlu. No **G. Dünsberg**. 40 pufslappas. 6 kap.

Anna. Sweedru teika peezös dseedajumös no **G. Stahlberg**. 23 pufslappas. 3 kap.

Eatweefchu Nwifchu peelikkums.

No. 19.

19tâ September.

1863.

Mahditajs: Deenifcha maife. — Apustuls Pahwils. —
Nerandi! — Par biheles-swehtkeem. — Luttera mahzi-
bas. 15. —

Deenifcha maife.

29. Septemb., 18. swehtd. pehz waff. fw. atfw.:
Matt. 22, 34—36. — W. 376. K. 314.

Kas neatgreeschahs Dahwida Dehla mihslibâ,
To Dahwida Kungs mihs appafsch kahjahm muhschibâ.

30. Sept., pirmd.: 5. Mohs. 6, 1—15. — W. 438.
K. 720.

Tew Deewu buhs mihsleht par wiffahm leetahm,
Winfch sohlahs tew swehticht eefsch wiffahm weetahm.

1. Oktob., ohtrd.: 1 Jahn. 4, 16—21. — W. 442.
K. 723.

Mihliba atfwabbina no bailehm un no breefmahm; —
Dwehfefe, tad mihsle jel ar karstahm, swehtahm leefmahm.

2. Okt., treschd.: Neem. 13, 8—14. — W. 68.
K. 76.

Bastahwi Jesus gaischibâ,
Peepildi baufschtus mihslibâ.

3. Okt., zetturd.: Lufk. 17, 7—10. — W. 339.
K. 284.

Nedohma, tad tu Jesum kalpo,
Ka tawi darbi tew jau taisno.

4. Okt., peektd.: Neem. 10, 1—13. — W. 342.
K. 707.

Ta tizziba muhs taisno;
Kas tizz, tas muhscham dsihwo.

5. Okt., festd.: Galat. 5, 1—15. — W. 340.
K. 285.

Breefsch Deewa geld ta tizziba,
Kas gaischi atspihd mihslibâ.

6. Oktober, ptaufchanas swehtkôs: 5 Mohs. 8. —
W. 387. K. 711.

Tauta, sawu mihtu Kungu tew buhs flaweht,
Winfch tew ehdinacht ne muhscham negribb kaweht.

7. Okt., pirmd.: Dahw. dj. 33, 18—22. —
W. 694. K. 580.

Tas Kungs ween tarwu dwehfeli
Iz badda-lailâ ispesti.

8. Okt., ohtrd.: Matt. 15, 32—39. — W. 451.
K. 731.

Tas Kungs iz paschâ tufsnesi
Teem tizzigeem dohd maifiti.

9. Okt., treschd.: Dahw. dj. 145, 13—21. —
W. 270. K. 236.

Wiffas azzis uf to Kungu gaida;
Tufschu Winfch ne weenu neatraida.

10. Okt., zetturd.: Jahn. 6, 35—48. — W. 356.
K. 295.

Tu Jesus dsihwa maifite,
No debbesihm mums nahkufe.

11. Okt., peektd.: Jahn. 6, 49—58. — W. 357.
K. 298.

Kas debbes-maif' ehd tizzigi,
Pee Deewa dsihwohs muhschigi.

12. Okt., festd.: Dahw. dj. 100. — W. 377.
K. 318.

Al Kungs, Tew' flawejam, —
Al Tehws, Tew pateizam!

G. W.

Apostuls Bahwils.

4. Apschehlohts grehzineeks.

Kur tas grehts irr waitrojees, tur ta
schehlastiba jo waitraf irr waitrojufees.
Heem. 5, 20. —

Biskaps Ambrosius leezina, ka Bahwila atgreeschana wiff'augstakais darbs effoht, ko Kristus muhsu Rehnisch pehz fwehta Garra isleefchanas wirs semmes pastrahdajis. Schihs atgreeschanas auglis irr ta kristiga draudse, ko Bahwils no daschadahm paganu tautahm zaur to preezas wahrdu tam Kungam mantojis. Bet to brihnischku Deewa spehku, kas tahdu atgreeschanu isdarrijis, Bahwils pats, tas apshehlohts grehzineeks, ar nebeidsamu flawu gohdina.

Bahwila atgreeschana mums apustuku darbos trihs lahgas stahstita, prohti: 9ta, 22tra un 26ta nodalka. Lai pehz scheem stahsteem to wehra leekamu notikkumu te apdohmajam.

Drohshi tizzedams, ka Kristus draudses waijashana Israela Deewam patihlama, Sauls draudedams un laudams zella dewahs us Damasku. Bet tur pascha pufedeenas laika gaischums no debbesim winnu apspihdeja, flaidraks ne ka faule. Tas Kungs Jesus, ko Steppinisch atwehtas debbesis bij redsejis pee Deewa labbas rohkas, tas Saulu apgaismoja ar sawa waiga spohschumu.¹⁾ Saula beedri tiklai gaischumu manija un trohlni; bet Sauls pats balsi dsirdeja Ebreeru walloda sauzam: „Saul, Saul, ko tu manni waija?“

Sauls manna, ka debbesis Tas mahjo, ko winsch waijajis. Tad Steppinam taisniba un Sauls nahwi irr pelnijis! — Un tomehr winsch wehl dsihwo. Ta Kunga gohdiba winnam gan atspihdejuse ka sibbins, bet naw winnu ahtra nahwe aifrahwuse ka pehrkons. „Ko tu manni waija?“ Schinni jautashana, ko tas Warrenais no debbesim leel dsirdeht, Sauls fallausa sawa Apschehlotaja balsi, kas jau zaur praweetu Miku fuhdsahs: Al manna tauta! ko esmu es tew darrijis? Ar ko esmu es tew gruhti darrijis? Dohd leezibu prett manni!“²⁾

Zaur sawu noseegumu swarru Sauls pihschtos bij fatreekts, bet apkants un stiprinahts zaur tahs mihle-

stibas rohlahm, kas pat pahr prettineekem allasch issteektas.¹⁾

„Kungs, kas tu effi?“ Ta waijajoht Saula sirdi atklahjabs tas lohti wehra leekams noslehpums, prohti ka Deewa schehlastiba nepeespeesch un nedseun wis ar warru, bet lehnprahtigi luhds un labbina. Ka pats tas Kungs, tas stiprais dsihwais Deews, sawa gohdiba atspihdejis un winnu pee wahrda sauzis, to Sauls gan atsinna; bet ka schis Kungs, kas Deews irr, augsti flawehts muhschigi, Tas bija, ko winsch waijajis, ta atspihschana winnu sagrahbj ka sohdbas ugguns. Trihzedams un drebbedams winsch pehz ta Kunga waija, ko alla nesuna til besdeewigi waijajis.

Un tas Kungs us to fazzija: „Es esmu Jesus, ko tu waija.“ Echo wahrdu, kas pahr wisseem wahrdeem eet,²⁾ Sauls dabbu dsirdeht no pascha gohdibas Rehnina muttes, to Jesus wahrdu, ko winsch ka Deewa saimotaja wahrdu bij nolahdejis; to Kungu winsch flatta, ko wiffi fwehtee pecluhds, ka sawu Deewu, — kas „irr krusa sists eeksch nespehziabas, un tomehr dsihwo eeksch Deewa spehla,³⁾ un Winna mutte Saulam isflaidro to noslehpunu, ka Kristus irr saweenohhts ar to draudsi, ka galwa ar lohzeekem.

„Tew gruht nahkfees prett dsennuli spahrdiht“ — ta tas Kungs us Saulu fallka. Zo itt ka stuhrgalwigs wehrsis jeb ehselis prett sawa dsinneja silli spahrdahs un pats eewainojahs, ta Sauls bij spahrdijees prett bauslibu, kas winnu dsinna pee Kristus, un walti mohzidamees bij zerrejis zaur sawu sirdigu Deewa kalposchanu scho dsennuli pats uswarreht. Bet tas winnam gruht, lohti gruht nahzabs; un tadeht winsch to debbeschligu parahdischanu redsejis wairs ilgal nekurrejahs pretti, bet sawalbidams wiffu sawraschanu sirdspallausiba padewahs Kristum, tam krusa sifam. Jesu waijadams Sauls walti jihnijees pats sewim buht pestitajs, bet Jesum padohdamees winsch atsinna, ka ta Kunga nahwe bausliba beidsahs, kas grehzneeku baida un wahrdsina, un Winna augschamzelschana taisniba sahlahs, kas grehzneeku ar Deewu salihdsina.

Bet pirns Sauls zaur fwehtu kristibu ar Kristu warreja aprakts buht, winnam preeksch Damaskus wahrteem bij ruhktu nahwi zeest, itt ka pats fallka: „Bet es nomirru.“¹⁾ Lutters schohs wahrduus ta tulko: Zaur bauslibu semme gahsts Sauls scho nahwi baudiya, bauslibas dsellons winnam bij schahwees sirdi; winsch bij weens nolahdehts un pee ta lohka karrams, kur Jesus winna labbad palahrts bijis. Woi winsch wehl spahrdijees prett to dsennuli, wehl taggad, kur to dsihwibu, ko bausliba padarra, jau schehlastibas

¹⁾ 1 Kor. 9, 1; 15, 8. — ²⁾ Mikus 6, 3.

¹⁾ Heem. 10, 21. — ²⁾ Bihl. 2, 10. — ³⁾ 2. Kor. 13, 4. — ⁴⁾ Heem. 7, 10. —

spohschumâ dabbutjis flattih? Tas winnam gruh
nahkfees. —

Bihdamees, bet gattaws paklausih un atgreetees,
wisch waija: „Kungs, lo tu gribbi, lo man buhs
darriht?“ Schai stundâ, fur isbailes winna dwehsele
pahnehma, Sauls wehletohs, laut tas Kungs win-
nam to waijafchanu ar aschu pahmahzifchanu un soh-
dibu atlihdsinatû! To grehku peedohfchanu wisch tad
wehl fakla atsiht, kad pa preeksch trihs deenas greh-
neeka plifku kailu nabbadfibu ihsteni bij fajuttis. Zaur
faweem darbeem Sauls ar Deewu nespehja falihdsina-
tees, bet Jesus nopelnu peenemdams par falihdsina-
fchanas uppuri — tâ wisch meeru irr atraddis fawai
dwehselei.

„Zellees un stahwi us tawahm kahjahm!“ — tâ
Jesus pazehla to behdigu no pihfscheem, un pawehle-
dams: „ee-eij pilsehtâ, un tew taps fazzihst, lo tew
buh darriht“ tâ Wisch paklausibu uslikka schim war-
renam, lo mantojees par laupijumu. Saulam wiff-
pirmak gohdu bij doht tai draudsei, lo waijajohst to
Kungu waijajis, un weenigi sawâ draudsê tas Kungs
winnam eedohd grehku peedohfchanas preeksch.

R—n.

Neraudi!

Luhf. 7, 13.

1.

Al faldais wahrds, us atraitni
Kad Jesus fakla: Neraudi!
Tas man ar weenu prahtâ kriht,
Wiss'wairak, kad firds behdâs miht.

2.

To tanni brihdi runnaja,
Kad nahw' prett dshiwib' farroja; —
Tapehz lai tas arr dshiwibâ
Un nahwê mann' eepreezina.

3.

Lai speesch mann' behdas, truhkumi, —
Mans Jesus fakla: Neraudi!
Taws Tehws un Gahdneeks irr patz Deews,
Tapehz tif winnam ustizzees.

4.

Kad jawahrgst man un jazeesch gruh,
Un palihgu ne weens nesuh,
Tad Jesus fakla mihligi:
Taws ahrste esmu, — neraudi!

5.

Kad naidneeks manns sweedrus pohst,
Un jaeet man pee speeka nohst, —
Tad Jesus fakla: Neraudi!
Pee Deewa palihgs muhschigi.

6.

Kad nahw' wiff'mihlo man aisnefs,
Tad Jesus teiz: Neraudi! Es
Tew atdohfchu. Turr' peeminnâ,
No darrijs esmu Nainâ.

7.

Kad beidsohst pascham jazeesch nahw', —
Sanz Jesus, kas pee mannim stahw:
Neraudi! Es ta dshiwiba, —
Kas tizz, tas nenahst sohdbibâ!

8.

Al faldais wahrds, kad mihligi
Mans Jesus fakla: Neraudi!
Kad tas ar ween man prahtâ flann,
Tad pasuhd wissa noskumschan'!

R. Daugull,
fkohtmeesters Wattenbergâ.

Par bihbeles-swehtkeem,

to Diktu draudse schogadd 18tâ August mehn.
deenâ swehtija.

Râ debbesu walstiba sinnepu graudinam lihdsina-
jama,¹⁾ tâ irr tee darbi, kas debbesu walstibas labbad
darrami. Wahji un neezigi tee faklahs, bet zellahs
pehz spehla un isplehschahs brihnischli. Itt skaidri
to redsam arri pee bihbeles-beedribas. Râ ihstens
Deewa kohls ar tuhktosch kupleem sarreem ta Kristus
draudsi taggad apehno un tuhktoschu tuhktosch issal-
kuschas dwehseles ar faweem faldeem augfeem meelo,
bet irr zehlfes preeksch feschdesmit gaddeem zaur itt
masu notikkumu, lo ihfôs wahrds te peeminnam.

Nowember mehnesi 1802. kahdâ Englandes pilseh-
tinâ gaddijahs, ka ewangelijuma mahzitajs pa eelu
eedams sawam draudses behnam fastappa, — mei-
tinai, kas tam lohst mihla bij, tadehk ka par spred-
diki, lo swehtdeen hasnizâ dsirdejuse, neddekas deenas
winnam allasch skaidri un itt jauki pratta atbildeht.
Mahzitajs to sweizina laipnigi, rohku dohdams, bet
meitina paleel noskummuse un fahf kuhdsitees rauda-
dama, ka schoreis Deew'wahrdus ne-essohst warrejuse

¹⁾ Matt. 13, 31. —

mahzitees, jo slihta zetta dehl naw spehjuſe aiseet uf nahburgu draudſi pee raddeem, kam paſcheem ſawa bihbele.

„Tad wiſſä muhſu draudſe ne weenas bihbeles!“
Tä mahzitajs iſſauzahs, un tee wahrdi winnam paſcham kâ ſohbins greeſahs ſirdi. Deem'wahrdi truhkumu til leelu draudſe fenn zeetufe, un wiſch to nebij wehrâ nehmiſ! Schihs dohmaſ mahzitaja ſinnamu ſirdi apgruhtinaja un darrija tam nemeeru deen' un nakti. Par pahri neddekahm wiſch brauza uf Londoni, luhtohht woi nedabbutu palihdſibas jeb padohma. Draugi winnu tur uſnehma labprahctigi, un kad wiſch ſawas behdas bij iſteizis, tad weens ſtarp teem dedſigâ garrâ iſſauzahs: Bihbeles gribbam gahdaht; bet kapeh; til ſchai weenai draudſei? gahdaſim tahs ir zittahm draudſehm Englande un wiſſä paſaulê! Nr ſcheem wahrdeem ta leela Londones bihbeles-beedriba irr zehluſees.

7kâ Mai 1804. jau ſeſch ſimt beedri no daſchahm ewangelijuma draudſehm Londonê ſapulzejahs. Karſtâs luhgſchanâs ta Kunga palihdſibu peefaukdami tee weenprahctigi apnehmahs wiſſahm tautahm wirs ſemmes to dſihwibas maiſi, zil ſpehdami, dahwinaht. Tee ſeſch ſimt beedri ſchinnis pirmôs bihbeles-swehtkôs mihleſtibas dahwanas ſalikka lihds 7000. rublu ſubr.

Taggad ſchi leela Londones bihbeles-beedriba if gaddu ſaleel lihds 1. million 2. ſimt tuhſtfoſch rublu ſ., un apgahda 163. daſchadâs wallodâs bihbeles un jaunas teſtmentes lihds 1. million 6. ſimt tuhſtfoſchahm.

Nr leelo Londones beedribu irr ſabeedrojuſchahs 3781. palihga-beedribas wiſſâs paſaulês dallâs. Bet wehl 55. zittas leelas beedribas, kam atkal maſakas palihgâ, to paſchu darbu ſtrahda. Tad pa wiſſam kôhpâ, no Londones beedribas ſahloht, ſchinnis 59. gaddôs irr zehluſchahs 8000. bihbeles-beedribas, kâs 196. wallodâs wairak kâ 70. million bihbeles un jaunas teſtmentes wiſſâ paſaulê irr apgahdajuſchahs.

Nedſi, kâ no ſinnepu graudina leelâs kohls irr uſandſis, kur tee putni appakſch debbes warr twertees un ligſdas darriht winna ſarrôs.

Widſemmê bihbeles-beedriba zehlahs 1817., prohti tai gaddâ, kad Luttera draudſe leelohs peeminnaſ-swehtkus ſwehtija, to Kungu lihgfmi ſlawedama, kâs preeſch trihs ſimt gaddeem ſawu draudſi zur **Mahrtin Lutteru** ar ewangelijuma gaiſmu atkal apſkaidrojis. Straupes, Raunas, Walmeeras un Ahraiſchu draudſe, ſchihs ſchetras bij pirmahs, kâs to ſwehtu darbu uſſahka. Ta preeka wehſts drihs

atſlanneja pahre wiſſu Widſemmî, un bihbeles-swehtkôs, ihpaſchi Straupe un Raunâ, weſſi leelôs pulkôs ſanahza no mallu mallahm. Un galds wiſſeem bij fataiſihts baggatigi. Jo tas Kungs bij dewis mahzitajus, kâs dedſigâ garrâ to kruſta wahrdu ſluddinaja, un ſkohlmeiſterus, kâs ar ſkaiſtahm ſlawas dſeefmahm ſwehtku preekus wairoja. Kâs ſchohs bihbeles-swehtkus ſwehtijuſchi, tee laikam lihds pat kappa mallai winnus neaiſmirſihs.

Taggad bihbeles-beedribas darbu ſtrahdajam gan wiſſâs draudſes muhſu Widſemmê. Swehtu rakſtu grahmatas zur to til lohti irr wairojuſchahs, ka retti wehl atraſſees buhdina, kur Deewa wahrdu miſkotaji teeſcham truhkumu zeestu. Bet muhſu grehzigas dabbas niſnumâs naw pahrwarehts. Debbes mantu, kâs baggatigi mums uſtizzeta, drihs turram par kahju pameſlu. Bihbeles-swehtku jau daſcheem apraſta leeta un bihbeles gahdaſchana apniſts darbe. Deewa pateſſibu maſ zeenidami tee kluffu zeefch, kad eenaidneeki beſkaunigus mellus iſdohma, ſcho ſwehtu Deewa darbu nizzinaht un ſaimohht. Kâ tantini ar til remdenahm ſirdihm gan paſtahwehs, kad waijaſchanaſ uſnahls Deewa wahrdu deht, un atkal wiltigi praweeſchi ſweſchas mahzibas ſluddinahs? Tadeht Kristus draudſe, „turri kâs tew irr, ka ne weens tawu krohni ne-atnem!“

Bet ſtaſtiſim taggad mihteem zetta beedreem, kâ **Diktu draudſe ſawus bihbeles-swehtkus ſwehtijuſe** 18kâ Auguſt m. deenâ.

Kad bijam fataiſijuschees kâ ſpehdami — jaukas dſeefmaſ mahzijuſchees, mihleſtibas dahwanas ſalikkuſchi, Deewa nammu ar pulkeh m puſchkojuſchi — tad preezigi ſagaidijam ſawus weefus, til labb' tohs, to bijam uſluhgufchi pee darba, mums ſwehtku maiſi iſdalliht, kâ arri tohs, to aizinajuſchi pee galda, tahs ſwehtku dahwanas ar mums kôhpâ baudiht.

Saulite ſwehtku rihtâ uſlezza ſahrti mirdſedama, debbes rahdijahs beſ mahkuteem, un deenina taiſijahs ſpohſcha, kâ jau ſwehtku deenai peederrahs. Til lihds ka tohrna pulkſtens pirmo reiſ bij ſauzis, jau Deew'wahrdneeki ſahka laſſitees — pa weenam, diw' trihs, un tad pulku pulkôs, ka drihs wairâs weetas nebij baſnižâ, un warr buht leelaka teeſa ahrpuſſe ap lohgeem, durwihm ſaſtahjahs. „Es preezajohs ar teem, kâs uf man ſakka: Mehs ta Kunga nammâ eeſim!“¹⁾ Tahdâ preekâ dauds beedri bij nahkuſchi ir no tablenes — (no diwpad'ſmit nahburgu draudſehm, kâ zitti ſaſkaiſijuſchi).

¹⁾ Dahw. di. 122. 1. —

Deew'wahrdus fahloht pa preeksch dseedataji no ehzgeku-kohra us balsihm dseedaja to flawas dseefmu: „Jewwa, tawam wahrdam flann flaw' un pateik-fchan. — Pee ta lai palihds tas Kungs!“

Wissa draudse atbildeja ar dseefmu: „Swehts, swehts :.“¹⁾ —

Tad Jaun-Auzes mahzitajs *) dsihwos itt jaukös wahrds no altara runnaja par praweescha Gsaijas wahrdeem: „Kä flaihtas irr us teem kalneem tahs „kahjas ta wehstnescha, kas meeru daudfina, labbumu „fluddina, pestifchanu sinnamu darra, kas us Zianu „falka: Taws Deews irr Rehninsch.“²⁾

Swehtku-draudsi apfweizinjais — „kä fweeschineeks un tomehr kä beedris un brahlsis,“ Jaun-Auzes mahzitajs peeminneja, ka tadeht fawu zellu usnehmis, lai eepasihthos ar Widsemneeku wallodu un dsihwes buhschanu, bet te labpraht arri swehtkös palizzis, ar mums kohpā Deewu luhgt un flaweht. Winsch apleezinjaja, ka tahdös bihbeles-swehtkös, fur ne tillai weenas draudses lohzehti, bet no mallu mallahm beedri fanahk, tur wajag atsiht, ka tahs draudses wissas irr faweenotas un fabeedrotas par weenu dsihwu Kristus meesu, — ka wissas ewangelijuma draudses Widsemme irr weena kohka sarri, fur weena fakne, weena dsihwiba — prohti Jesus Kristus Gars. Ir winsch, Kurssemneeks buhdams, mums rohku sneedsiht un muhs apfweizinjajohht no Kurssemmes puffes kä brahkus un mahjas. „Jo lai gan stary mums tell leeli uhdeni un dsihwojam tahku atskirti, tomehr mehs effam weena Deewa draudse, weena Kunga laudis.“ Winsch effohht usmeklejis Latweeschus, kas Kreewös, Leischös, Pohlös dsihwo — teem fweescha tizziba; effohht satizzees ar tizzibas brahteem Jggau-nös — teem fweescha walloda; bet schè muhsu widdü winsch nahjis kä fawā dsimtenè, kä fawās mahjās. Tadeht labpraht gribbejis schodeen ar mums kohpā bihbeles-swehtkus swehtiht un mums to preezas wahrdu fluddinaht. Schis preezas wahrds Kurssemme kä Widsemme tas pats, prohti bihbeles mahziba, preezas sinna par Jesu Kristu. To fluddinajam ne ween mahzitaji, bet arri skohlsmeisteri, fainneeki, wezzakee. Tas skann no kanzelehm, skohlas istakās, mahjās, arri no behnininu luhpahm. Tas preezas wahrds mums rahda ihstenu zellu, ja gribbam panahkt meeru, labbumu — muhschigu laimi. Jesus Kristus mums meeru dohd, winsch kluffina wissas wehtras juhrā kä firdis. Pasaulei wezs falkams wahrds: Klau-

fungam! Klausim mehs Kristum, fawam debbes Rehninam; Winsch mums dohs labbi flaktees muhschigi.

Muhsu deenas pehz laimes wissi dsennahs un labbuma fohlitaju deesgan, bet fur taisnas mahzibas, tur arri wiltigas rohdahs. Zil daschi melle laimi un labbumu nemeera zellā, ar naidu, karru, dumpi! Zeb woi tee gan meera wehstneschi, kas mussina weenu fahrtu prett ohtru, weenu tautu prett ohtru? Woi tahda mahziba ar Deewa wahrdeem faskann un ar pateesibu? Sohbinu Kristus irr atnessis wirs semmes, un mums buhs karroht tomehr ne wis prett zilwekem, bet prett grehkeem, prett muklibu un gekkibu. Muhsu niknais cenaidneeks irr muhsu fauna firds; to mums buhs uswarreht. Bet ko lai darram ar zitteem, kas fauni? Uswarresim winnu faunumu ar labbumu. — Daschs melle labbumu panahkt til pasaules mantu un naudu ween krahdams. Wiltigs zelsch! Ko walihds wissu pasauli cemantohht, kad dwehsele juhdt? Meesa irr labbafa par mantu, bet dwehsele irr lungs par meesu; un wissas leetas kohpā Deewam peederr; tam Weenam mums buhs kalpoht ar dwehsele, ar meesu un ar mantu. Tadeht zaur Deewa schehlastibu atmettisim cenaidu un mantas lahribu, un staigasim meera zellu wissi, wissi — waldneeki kä pawalstneeki, augstee kä semmee, Latweeschu kä Wahzeeschu; tad wissi kohpā laimi panahksim. Jo muhsu tehwsemme irr fauzama „Deewa semmite;“ bet kä paradihse sudduse zaur grehkeem un atkal gaidama zaur Deewa schehlastibu, tā mums scheid sudduse un gaidama ta ihsta labklahschana, fur ne ween meesas barriba pa pilnam, bet arri dwehseles maise zaur to preezas wahrdu.“ —

Kad Jaun-Auzes mahzitajs ar scheem wahrdeem, ko tillai pahr pahrim ween peeminnejam, draudsi bij pamohdinajis un Deewa schehlastibu peesauzis, un ohtrs dseedataju pulks no altara-kohra us balsihm dseedajis: „Deewa Jehrinsch, kas bij nokauts,“¹⁾ tad draudses mahzitajs isdarrija „fahlamus altara darbus.“ —

PeHz tam draudse dseedaja: Taws wahrds, af Kungs irr raffina,²⁾ un tad Naunas mahzitajs nahza kanzelè us spreddiki.

Draudsi apfweizinjais winsch pa preeksch atgahdinaja, tadeht mehs bihbeles-swehtkus swehtijam, prohti:

„Kad brahli weenprahitigi kohpā dsihwo, tad swehtais Gars to fauz par jauku un mihligu leetu.“³⁾

*) Schis zeentjans mihksch wees. Bielenstein mahzitajs no Jaun-Auzes Kurssemme, Latweeschu wallodu un dsihwi imekledams labbu argabbalu Widsemme bij istalgajis un jau kahdās deenas agraf pee mums te Dikkös amahjis. Par schè wirna zellu un publiku us preekschu wairaf dsireesim.

¹⁾ Wids. ds. gr. 548, 1—3. — ²⁾ Gsaj. 52, 7. —

¹⁾ Wids. ds. gr. 628, 3. 4. — ²⁾ Wids. ds. gr. 549, 1—3. —

³⁾ Dahw. ds. 133, 1. —

Tadeht arri mehs par jauku un mihligu leetu to war-ram faukt, ka schodeen të kohpà effam bihbeles-beedriba. Es kochti preezajohs tahdà jaukà beedribà ar jums kohpà buhdams un sweizinaju juhs no tahs draudses, kurras wahrdu man newaijag peeminneht. — Kad mehs tikkai tahdas beedribas deht buhtum sanahkuschi, kur brahligà mihlestibà stiprinajamees, un wairaf ne kas netiktu darrihts, tad ir tà jau warretum swehtkus itt jauki swehtih.

Bet mehs tohs swehtijam jo jauki, kad arri sawas mihlestibas-dahwanas sanessam, sinnadami, ka tahds darbs Deewam patihl — itt kà Jesus pats sehdejis Deewa schkirstam pretti un luhkojis, kà laudis tur naudü eemett.¹⁾ — Kad nu zitti irr melsufchi, ka schi nauda trekoht dumpineekem stelleta, tad mehs nomannam, ka wellam schee muhsu rubulifchi paleel schehl, un zittadi tam Deewa darbam newarredams peekluht, winsch satrazzina laudis us neleetigahm mellu wallodahm; winsch muffina juhs, tohs dewe-juhs, lai wairs nedohdoht, un muhs, tohs saneh-mejuhs, lai wairs nefanemmoht. Bet es par to waija-schanu preezajohs, jo nu skaidri redsu, ka wellam schis muhsu darbs jau sahlf sahpeht un tas plahfsteris winnam sahlf willt. Tadeht ja ir tikkai sawas mihle-stibas dahwaninas buhtum sanessufchi, un ne weens Deewa wahrds schai deenà netiktu fluddinahts, tad arr jau swehtkus deesgan warretum swehtih.

Bet muhsu swehtku augstais mehrkis irr schis, ka stiprinajamees tai beedribà un draudsihà ar Kristu sawu Kungu. Un tadeht nemfim wehrà, ko Bahwils raksta 2 Tim. 2, 8, 9.

„Turri peeminneschanà Jesu Kristu, kas no mirro-neem irr usmohdinahts, no Dahwida dsimmuma, pehz mannas preezas mahzibas. Kurra deht es launu zeeschu lihds pat faitehm, kà launa darritajs: bet tas Deewa wahrds ne-irr faistih.“

Schohs apustula wahrds mahzitajs bij sanehmis diwàs perschinàs, ko spreddika widdü un beidsamà gallà ar wissu draudsi dseedaja:

Meth.: Kungs Jesus Krist', nahs pee mums buht.

1. Kungs Jesus, tewi peeminnoht
Sirds pilnigi to laimi proht,
Ka tu, no nahwes uszehlees,
Dsihws, spehzigis eelsh mums parahdees.
2. Tur klast schi laika zeeschanas
Kà swehta saite parahdahs,
Ar ko tu grehkus fasaihti,
Lai taws wahrds walda weenigi.

No ta baggata galda, kas mums schinni spreddiki bij klasts, wehl kahdas drufzinas të falassam.

I. „Turat peeminneschanà Jesu Kristu! Bet kur schi peeminneschana irr zehlfsees? — Kur tu nabbags zilweks to warreji dohmaht, ka Tas, ko wissas debbesu debbesis newarr fanemt, ka Tas nahks scheid tewi usmelleht? Kur tu semmes tahrs to warreji eedohma-tees, ka tas muhschigais debbes Schinnisch, ko engetu pulki flawe, nahks tewi pestih? Sawds wahrds bihbelè Binsch mums to irr darrijis sinnamu. Tapehz turrefim peeminneschanà Jesu Kristu, itt kà winsch atrohdams sawds wahrds, ko mums buhs zeenih. Jo kur tu nabbags nemsi sawa pestitaja peeminneschanu un leezibu, ja tew winna wahrdi naw? Kà tu sinnaft, ka tew irr tahds pestitajs, pee ka warri turretees un kam warri ustizetees, ja tew winna wahrdi naw?

Tapehz kad tu nu schodeen mahjà eij, tad nemm tuhliht sawu bihbeli rohkà un nosluhpsi to; un falki us to: „Giffi sweizinata manna bihbele!“ Un ja tur kahdi puttelli wirsü, tad noslauki tohs ar launa pilnahm azzihm. To falku jums wisseem, manni brakli un mahsas, darrat tà! Domeht nesluhpsstat ween ar meesas luhpahm, bet aplampjat to ar sawu sirdi.

Dasche zeeni Deewa wahrds un mihlo Jesu Kristu; bet Jesus winnam tikkai grahmata. Tahdam Jesus wehl mirris, kà tai brihdi, kad winsch Zahsepa kappà gulleja. Kam Jesus tikkai grahmata, tam winsch guk, kà Galileeru juhrà gulleja laiwinà. Pee Zah-sepa kappà tahs seewinas nesinnaja zittu darriht, kà raudaht; un Galileeru juhrà mahzekli wairaf nespehja, kà baitotees un issamist. Tà arri ta sirds, kam Jesus tikkai grahmata, ta kahrdinaschanas laika ween raud un waid, schaubahs un issamist. Jo kam Jesus naw dsihws sirdi, tam ta grahmata wehl kà ar septin sehgeleem aifshlegta.

No Dahwida dsimmuma Jesus irr zehlees. Muhsu meesas winsch irr nahjis un mums lihdsigs palizzis. Un tadeht winsch warr nahkt un dsihwoht arri muhsu sirdis.

II. Ne weens zilweks pasaulè bes behdahm un grub-tibahm naw bijis neds arr buhs. No dsimtas lihds kappam behdas winnu wadda, ar affarahm sahjis, un tà arr jabeids. —

Bet woi tad wiffi zeesch Kristus deht, un zeesch lihds pat faitehm? Pastarà deenà tas pestitajs fazzih, sawas waktis rahdidams: „Luhl schè mannas rehtas, ko tewis deht esmu lizzees siff, bet kur tad irr ta-was? — Tadeht waiza fewi paschu, af sirds, un pahrbaudees: Woi tu ness un zeeti pazeetigi wissu launu Jesus Kristus deht? Woi Kristus mihlestiba

¹⁾ Mark. 12, 41—44. —

parahdahs dšihwa eefsch tewim? Woi neffi fcha laika zeeſchanas lihds pat faitehm?

Bahwils no pirma galla arr wis nepratta launu zeest. So gribbedams Zuhdeem istift winſch bij gabjis Deewa nammâ, tur pehz Zuhdu eeradduma ſchliſtitees. Un kad winnu ſanehma zeet un gribbeja ſchaust, tad winſch ſazzija, ka Keemeru birgeli tâ newarroht ſohdiht, — waijagoht weſt pee Keisara ismekleht. — Atkal winſch nepratta launu zeest. Bet faitès winſch pee tahda prahta nahzis, kâ Timoteum rakſta leezinadams, ka winſch launu zeeſchoht lihds pat faitehm. Un pee tahda prahta winſch irr palizzis, lihds winnam galwu nozirta.

Kad ſwehtam Garram isdewees zaur ſlimmibas guſku tawu ſirdi pee Deewa wahrda peefeet, tad ſawâ ſlimmibâ tu warri ſtiprs buht un preegatees, kaut raddi un draugi arr noſkummufchi apfahrt tewi raud un ſchehlojahs.

Kad ſahtans gruhâs ſtundâs uf tewi ſakka: „Kur tewi tahdu liks, grehzineeks?“ — tad tu to gan dširdi un manni, bet tawa ſirds wis nebihstahs neds iſſamist, jo tu juhti: ta irr peefeeta, un eenaidneekam warri atbildeht: Mans peſtitajâs dšihwo!

Un kad tu krihti nabbadſibâ un truhkumâ, un tawa ſirds zaur to pee Deewa wahrda irr peefeeta, tad tu patš pee ſewis runna: Kad es biju baggatibâ, tad ſirds man ſkraidija apfahrt pa kalneem pa leijahm, bet nu zaur truhkumu ta ſtahw zeeti, ta irr peefeeta.

Tadeht laimigs tas grehzineeks, kam ſirds tâ irr ſaiſtita. Saldu preeku tas bauda dšihwibâ kâ nahwê.

Kad Deewa wahrds grehzineeku ſirdis ſaiſta, tad winſch patš naw ſaiſtihts; bet kad Deewa wahrds nedabbu weetu grehzineeku ſirdis, tad winſch irr ſaiſtihts.

Tapehz laufimees ſwehtam Garram, un luhgſim, lai winſch muhſu ſirdis ſaiſtitu pee Deewa wahrda, un lai Deewa wahrds nebuhtu ſaiſtihts, bet isdarritu ſawu darbu lihds gallam. Tad paſtarâ deenâ warreſim ſazzih: Luhl ſchê Kungs tahs ſaitu ſihmes manâ ſirdi, ar lo Tu to pee ſawa wahrda bij ſehjis.“ —

Lai tas Kungs to ſpreddiki un ſcho dſeesminu muhſu mihteem ſwehtku-beedreem uſturr dšihwâ peeminâ!

Kad dſeedataji no ehrgetu-koſtra bij dſeedajuſchi: „Tas Kungs irr manš ganš“¹⁾ — un atkal draudſe: „Kamehr pee mums irr Jeſus Kriſt's“²⁾ — tad pirma ſwehtku dakka beidsahs, un Deew'wahrdneeki zitti iſ-

gahja atwehſinatees, teem weetu dohdami, kaš pirmaš ahra ſtahwejuſchi.

Bar maſu brihtinu tohrna pulkſtens atkal aizinaja uf oſtru ſwehtku dakka. Dſeedataji no altara-koſtra uſſahka: „Ul ſwehti pulki.“¹⁾ — Draudſe dſeedaja: „Kungs, tu ſawu walſtibinu“²⁾ — un draudſes mahzitajš tad nahza kanzele ſinnas doht par bihbeles-beedribas darbu. Ziſtaſtijis, kâ eefakumâ jau laſſijam, winſch atgahdinaja, ziſ leela ta ſchehlaſtiba, ko tas Kungs mums ſawds wahrds. dahwina, un ka mums peenahlahs ſcho mantu kohpt un glabbah, lai ka zaur kuhtribu un remdenibu mums neſuſtu, kâ daudš zitteem jau ſudduſe. Miſluhgſchanas tohs brahlus peeminnoht, kaš no muhſu draudſehm Keisaram gahjuſchi kalpoht Pohlu karra breeſmâš, draudſe dſeedaja: „Es ſawu kruſtu neſſiſchu.“³⁾ Mahzitajš iſteiza, ziſ gruhâ tur winnu dšihwe ſweſchds laudiš, kaš ne ween muhſu teh'jemmes eenaidneeki, bet Kattoli buhdami arri muhſu tizzibas waijataji, itt kâ preeſch 300. gaddeem, kad Widſemme uf ihſu laiku krittâ Pohlu rohlâš, tee daſchâs Lutteru draudſes un baſnizâš jau iſpohſtijufchi un ewangelijuma weetâ zilweku iſdohmas eezehlufchi. —

Tad dſeedaja ehrgetu-koſtris: „Deewš irr muhſu patwehrumš un ſtiprumš“⁴⁾ — un draudſe atbildeja ar: „Deewš Kungs irr muhſu ſupra pilš.“⁵⁾ — Naunas mahzitajš, preeſch altara nahzis, teiza beidsamohš wahrduš, kaš ſirdis warren ſagrahba, un wehl dſeedaja:

„Mans garš jau daudš reiſ dohmaja
Uj debbeš Tehwa nammu,
No kurra Jeſus runnaja;
To tizzibâ apſkattu:
Kahds miſligš, leelš un ſlaiſis tas buhš!
Laimigi wiſſi, kaš tur kluhš,
Teem muhſcham labbi klahſees.“

Behdigi winſch ſwehtku-draudſi ſwehtija ar Narona ſwehtſchanas-wahrdeem. —

Dſeedadami: „Nahz af debbeš Tehtih“ Latweeſchu draudſe ſawus ſwehtkuš beidsam. — Pehz tam Bahzu draudſe ſanahza arri ſawu ſwehtku te-ſu mantoht. Te atkal Jaun-Auzes mahzitajš altara runnu ſazzija un Naunas mahzitajš ſpreddiki. — Abbi muhſu ſwehtku Deew'wahrdi baggati bij apdahwinati. Bet lai ſwehtais Garš mums arri weentuliſcheem allahſch atjauno, ko til jaukâ beedribâ eſſam baudijufchi, un lai uſturr ſawus dahrgus wahrduš mums un behrnu behrneem! Amen.

R—n.

¹⁾ Tabš dſeesmas: Jeruſaleme augta pilſebia — 4 un 5 verſcha. —

²⁾ Wids. dſ. gr. 552. — ³⁾ 502. 7. — ⁴⁾ Dahw. dſ. 46. 2. 3. —

⁵⁾ Wids. dſ. gr. 513. 1. un 4. —

¹⁾ Dahw. dſ. 23. — ²⁾ Wids. dſ. gr. 540. 1—3. —

Kungs, tu sawu walstibinu
 Usturrefi muhschigi;
 Zaur ta Garra leetutinu
 Winna pa-aug brihuifchki.
 Stipra tawa derriba,
 Tawa mutte leezina:
 Pasaule un debbes suddihs,
 Manni wahrdi ween nesuddihs.

Widj. dj. gr. 552. 1.

Guttera mahzibas.

15. laulateem. (II.)

Zaur laulatu fahrtu zilweki wirs semmes augsojahs
 un wairojahs; un ne waldneeku nebuhtu ne pawalst-
 neeku, ja nebuhtu laulatu kauschu. Tadeht arri wis-
 fahm zittahm dshwos fahrtahm peenahkajs fwehtu
 laulibu zeenht un gohdah.

Laulibas fwehtiba wiffa mahjas buhschanâ irr
 redsama, itt ihpaschi pee laulateem laudihm pascheem
 un pee winnu behrnineem.

Kur laulati laudis sawus behrnus audsina Deewa
 bihjaschanâ, gohdigâ buhschanâ un labbôs tiklumôs,
 tur noteek Deewa scheligais prahts, un zilwekem tur
 dahrga zerriba.

Un kaut arr daschfahrt gohdigeem laulateem netilli
 behrni rohdahs, kâ nikna sahle kweeschôs, tad sinname
 ta naw fwehtas laulibas waina, bet ween grehku pohstis
 un anglis. Tomehr ar Deewu sahfoht gallâ labbi
 isdohsees.

Sawus behrninus usluhkodams Mahrtin Lutters
 reis runnaja: Ak, zil leclu, baggatu un augstu fweht-
 tibulaulateem laudihm Deews nowehlejis! Kahdu
 preeku Winsch mums dahwinajis pee behrnineem, kas
 muhsu wahrdu nessihs un muhs peeminnehs, kad
 paschi jau gullefim truhdôs.

Daschs wihrs dusmojahs, kad winna seewa irr
 augliga un dauds behrnus dsemde, ween tadeht, ka
 winsch behrnus negribb usturreht un audsinaht. Tahds
 runna: Man labbak seewas nemas nebij nemt; jo
 truhkumu un nabbadsibu es weens pats weeglat pazeestu.

Bet schihs tawas behdas naw wis laulibas waina.
 Suhdsi labbak par sawu netizzibu un palaidnibu! Ta-
 deht ka tu us Deewu negribbi zerrecht, un negribbi tiz-
 zigi strahdaht un taupigi dshwoht, tadeht tew muh-
 scham newarr laimetees.

Mehs fakkam pa reisi: „Deews Kungs mums behr-
 ninu dewis!“ Bet rets pee ta wahrda sinn turretees un
 patautees drohschi us Deewu, ka winsch pats gahdahs
 arri usturru. „Reggi ta dshwiba labbaka ne kâ bar-
 riba? Un tahs meefas labbakas ne kâ drehbes? Ak
 juhs mastizzigee!“¹⁾

Ar neschlihsstahm eegribbahm un kaunahm kahribahm
 pihdamees zilweks til puhlinu un nelaimi, frustu un
 sohdu ween atrohd, kur Deews tam faldu preeku un
 dahrgu fwehtibu irr nolizzis. Tadeht Winsch falka:
 „Mans dehts, dohd man tawu firdi, un lai tawahm
 azzihm mans zeksch patihk.“²⁾

Laulibas dshwê drihs behdas zekahs un gruhkas
 likstas — seewas deht, behrnu deht, faines deht,
 usturra deht. Tadeht lauliba kristigeem laudihm
 fwehta tizzibas ffohla, kur teem jamahzajs drohschâ
 prahtâ pazeestees, Deewu peefault un us winna pa-
 lihdsibu gaidiht.

Ko Deews tew laulibâ dahwina, tahs mantas
 nosauzi ar peenahkamu wahrdu fazzidams: scho dehtu,
 scho meitu tas Kungs mums irr dewis; scho mahju,
 schohs laukus Winsch mums irr ustizzejis. Wiffas
 muhsu leetas irr Winna dahwana un fwehtiba.

Bet besdeewiga pasaule, par Deewa eestahdischa-
 nahm mas behdadama, laulibâ tillai mohkas un nastas
 atrohd, un ne buht neatfihst to labbumu, kas pehs
 Deewa prahta tur eemantojams.

Gohdigi, prahtigi laudis allasch preezajajs, kad
 laulahs pahris mihslestibâ un weenprahtibâ kohpâ
 dshwo, behrninus pa reisi audsina un wiffas sawas
 leetas kâ nahkajs apkohpi.

Bet kur zilweki neschlihssti dshwo un ahrlaulibâ
 apeetahs kâ lohpi, kur behrnus palaisch saw'walkâ,
 kur wihrs un seewa laulibas gohdu atmektoht weens
 schurp ohtra turp wasajajs nelabbâ zekâ: tur kristi-
 geem laudihm jabihstahs un janoskumst, jo Deewa
 rihsste tur irr tuwu.

Winsch falk: „pawehl man sawu zekku,
 Es pats to isredsejis jau.
 Tizz mannim, jo es tew pazeeku,
 Kad zitta palihga tew naw.
 Es katram sohlam buhschu klahk,
 Mans Gars nahks tewi preezinaht.“

Widj. dj. gr. 449. 2.

R—n.

¹⁾ Matt. 5, 25. — ²⁾ Gal. falk. w. 23, 26. —

Zekka beedra 17kâ numm. appaksch dseefminas „Turrees pee Jesus!“ nebij stahweht „J. J., Sohdu
 muishâ,“ bet „Jaun-Seffawâ.“